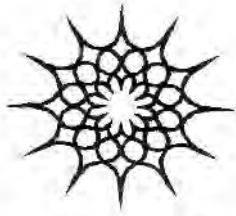

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت علوم ، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
مدیریت تحصیلات تکمیلی

**پایان نامه برای اخذ درجه کارشناسی ارشد
رشته تاریخ ایران دوره ی اسلامی**

عنوان پژوهش

مطالعه ای در تاریخ منطقه تالش از دوره ناصرالدین شاه تا انقراض قاجاریه

استاد راهنما

جناب آقای دکتر ناصر تکمیل همایون

استاد مشاور

جناب آقای دکتر محمد تقی رهنمایی

نگارش

حسن نمازی محمود آباد

تاریخ دفاع

سال تحصیلی ۸۶-۸۵

پایان نامه

این سطور را به همسرم که در این راه همسفرم بود و به فرزندم حسین که در طول سه سال مطالعه و تدوین از نوازش پدرانه محروم بوده تقدیم می دارم .

۴۹-۴۸	ب-۲- رودخانه ها و سواحل
۵۳-۵۰	ج-۲- اقلیم
۵۴-۵۳	د-۲- باده‌ها
۵۶-۵۴	ذ-۲- جنگلها
۵۷-۵۶	ر-۲- مراتع
۵۸	نتیجه

فصل سوم : جمعیت و جوامع

۶۳-۶۰	مقدمه
۶۵-۶۳	۱- منشاء قومی و نژادی تالشان
۶۹-۶۵	۲- وجه تسمیه تالش
۶۹	۳- خصوصیات کلی اجتماعی
۷۵-۷۰	الف-۳- زبان تالشی
۸۱-۷۵	ب-۳- دین و مذهب تالشان
۸۱	۴- نظام اسکان
۸۳-۸۱	الف-۴- نظام شهری
۸۶-۸۳	ب-۴- نظام روستایی
۸۹-۸۶	ج-۴- نظام کوچنده
۸۹	نتیجه

فصل چهارم : اوضاع تالش در عهد ناصری

۹۲-۹۱	مقدمه :
۱۰۳-۹۳	۱- مروری بر تحولات تاریخی تالش از صفویه تا عهد قاجاریه

۱۲۰-۱۰۴	۲- بررسی تاریخ تالش از قاجاریه تا عهد ناصرالدین شاه قاجار
۱۲۸-۱۲۱	۳- اوضاع سیاسی تالش در عصر ناصری
۱۲۹-۱۲۸	الف-۳- درگیری تالشان با شاهسون
۱۴۸-۱۳۰	ب-۳- اوضاع خان نشینهای اسالم، طالش دولاب و کرگانرود
۱۵۴-۱۴۸	ج-۳- درگیری کرگانرودیه با آراد شاطرانلو
۱۵۷-۱۵۴	۴- مالکیت و نظام تولیدی تالش
۱۶۳-۱۵۷	الف-۴- اقتصاد کشاورزی
۱۶۴-۱۶۳	ب-۴- اقتصاد دامپروری
۱۷۲-۱۶۴	ج-۴- نفوذ اقتصادی روسها در منطقه
۱۷۳	د-۴- بازار
۱۷۹-۱۷۳	۵- اوضاع اجتماعی
۱۸۱-۱۷۹	الف-۵- نحوه قضاوت
۱۸۳-۱۸۱	ب-۵- ازدواج در تالش
۱۸۴-۱۸۳	ج-۵- تولد
۱۸۴	د-۵- آداب و مراسم سوگواری
۱۸۵-۱۸۴	ذ-۵- همیاری یا ایمجی گری
۱۸۵	ر-۵- تقسیم کار
۱۸۵	۶- اوضاع فرهنگی تالش
۱۸۷-۱۸۵	الف-۶- باورهای مردم تالش
۱۸۹-۱۸۷	ب-۶- مشاهیر و معارف تالش
۱۹۲-۱۸۹	ج-۶- آثار و ابنیه

۱۹۳-۱۹۲	د-۶- امتیازات باستان شناسی
۱۹۴-۱۹۳	ذ-۶- موسیقی
۱۹۵-۱۹۴	ر-۶- نظام آموزشی
۱۹۷-۱۹۶	نتیجه گیری

فصل پنجم : اوضاع تالش از عهد مظفرالدین شاه تا انقراض قاجاریه

۲۰۲-۱۹۹	مقدمه
۲۰۴-۲۰۲	۱- حکمرانان گیلان در دوره ی سوم قاجاریه
۲۰۹-۲۰۴	۲- اوضاع سیاسی تالش در دوره ی مظفری
۲۱۲-۲۰۹	الف-۲- رقابت خان تالش با حاکم طالش دولاب
۲۱۹-۲۱۲	۳- نقش تالش در انقلاب مشروطیت
۲۱۹	الف-۳- انجمن تالشی
۲۳۸-۲۲۱	ب-۳- شورش تالشان
۲۴۵-۲۳۸	۴- تالشان در دوره ی استبداد صغیر
۲۵۲-۲۴۵	الف-۴- جنگ تالش و فتح رشت
۲۵۳-۲۵۲	ب-۴- تالش در دوره ی فتح تهران
۲۶۷-۲۵۳	۵- تالش از فتح تهران تا نهضت جنگل
۲۸۱-۲۶۷	الف-۵- تالش و التیماتوم روسیه
۲۸۹-۲۸۱	ب-۵- نفوذ روسها در تالش
۲۹۳-۲۸۹	ج-۵- تالش در جنگ جهانی اول
۲۹۴-۲۹۳	۶- نهضت جنگل
۲۹۵-۲۹۴	الف-۶- انگیزه قیام

۳۰۲-۲۹۵	ب-۶- نقش تالشان در نهضت جنگل
۳۰۵-۳۰۲	۷- تالش در سالهای پایانی حکومت قاجار
۳۰۷-۳۰۵	الف-۷- اوضاع اقتصادی تالش در دوره ی سوم قاجاریه
۳۰۹-۳۰۷	ب-۷- نظام مالکیت و مالیاتی
۳۱۱-۳۰۹	ج-۷- فعالیت خارجیان در تالش
۳۱۲	نتیجه
۳۲۲-۳۱۳	سخن پایان
۳۳۳-۳۲۳	منابع و مآخذ

چکیده تحقیق

موضوع این تحقیق مطالعه تاریخ منطقه تالش از دوره ناصرالدین شاه تا انقراض قاجاریه است که در آن سعی شده ضمن پاسخ به سئوالات مطروحه، تاریخ سده های گذشته منطقه و حس خود گردانی اجتماعی و اقتصادی مردم که با سلحشوری در برابر ظلم و ستم حاکمان ایستادگی کردند به مردم شناسانده شود منطقه تالش قبل از دوعهد نامه گلستان و ترکمانچای سرزمینی وسیع و جلگه ای بود از لنکران تا مرز انزلی اما بعد از شکست ایران از روسیه برخلاف میل مردم بخش وسیعی به روسها واگذار گردید و فتحعلی شاه جهت کاستن قدرت تالشان حکومت تالش را به افراد مختلف و زورگو واگذار کرد. در زمان ناصرالدین شاه جنگ خانگی برای رسیدن به قدرت در منطقه تالش اتفاق افتاد در این بین سردار امجد توانست با اقتدار تمام بسال ۱۲۸۶ قمری به کرسی حکومت تالش برسد که مورد توجه حکومت مرکزی و گیلان بود. در دوره ناصرالدین شاه علی رغم نارضایتیهای مردم از حاکمان محلی و بی توجهی حکومت مرکزی به وضع تالش، مردم متوسل به دادخواهی از روزنامه ها شدند که آن هم بجایی نرسید. ولی با روی کار آمدن مظفرالدین شاه و ایجاد یک فضای سیاسی نسبتاً باز مردم تالش در راستای حرکتیهای مردم تهران و تبریز به حرکت در آمده و کاخهای حاکمان محلی را به آتش کشیدند.

بعد از صدور فرمان مشروطیت از سوی مظفرالدین شاه و تشکیل انجمن ایالتی گیلان و توالش مردم بلوک پنجگانه تالش به رهبری مجاهدانی چون سیداشرف کرگنرودی و ملاعزیز شریعتمدار به مبارزه در گیلان ادامه داده و نظم و امنیت را در مقابل قزاقهای روس برقرار کردند.

با به قدرت رسیدن محمد علی شاه و مخالفت با مشروطه خواهان و آزادی طلبان، مردم تالش دوباره همدوش آزادیخواهان رشت و انزلی علیه دولت مرکزی قیام کرده و از پرداخت مالیات خود داری نمودند و از اوامر مسئولان سرباز زدند و دولت تصمیم به اعزام یک گروهان سرباز به تالش نمود تا سردار امجد را که در پی شورش مردم به رشت فرار کرده بود مجدداً به قدرت برساند. اما مردم با آگاهی و سلحشوری تمام پیروز میدان مبارزه بودند ولی هنوز روسها

به دلیل نفوذ در هیأت حاکمه و حمایت از سلطنت قاجاریه پشتیبان نیروهای استبدادی در منطقه بودند .
با توجه به فعالیت مردم در تمامی دوره مشروطیت واستبداد صغیر علیه نظام حکومتی خواسته های آنان از مشروطه برآورده نشد،و باز حاکمانی برای حکومت به منطقه و اخذ مالیات و کسب درآمد فرستاده می شد که با اعتراض مردم روبرو می شدند. لازم به ذکر است با توجه به ایستادگی مردم در مقابل حاکمان ظالم منطقه در خیزش نهضت جنگل نیز مردم تالش هرگونه همکاری را با این نهضت جهت رسیدن به مقدس انجام می دادند.

کلید واژه ها : تالش ، کرگانرود ، مشروطیت ، خمسه توالش

پیشگفتار

تحقیق حاضر سرگذشت یکی از کهن ترین و پر حادثه ترین منطقه های ایران یعنی تالش است که سابقه تاریخی آن به عصر سنگ بر می گردد. سرزمینی که از آن زمان تاکنون سرسبزی و آبادانی خود را حفظ کرده است و در سایه آب و هوای مناسب و زمین حاصلخیز و همت مردم پرتوان خود از کانونهای دیر پای فرهنگ و زندگی بوده، و با اینکه در طی قرون و اعصار بارها به علت تأثیر مظاهر خشم طبیعت از سیل و زلزله یا کین و آزار آدمی زادگان بارها مورد هجوم قرار گرفته بازهم به اقتضای وضع طبیعی و جغرافیایی خود هر بار از نوسر برافراشته و به همت ساکنان سخت کوش خود از شور و نشاط زندگی لبریز گردیده است. شناخت تاریخ منطقه، در درجه اول برای ساکنان آن و در مرحله بعد برای همه مردم ایران زمین سودمند است. برای یک ملت، شناخت گذشته ها درس زندگی و راهنمای آینده است. ملتی که به فراز و نشیبهای تاریخ گذشته خود آشنا باشد هرگز فریب نمی خورد.

تاریخ یک منطقه نشانگر ترقی و تنزل و آبادی و ویرانی آن در طی قرنهای و حوادثی است که در آن منطقه گذشته است و به تاریخ عمومی کشور فقط، تا به آن اندازه می توان اشاره کرد که مستقیماً با تاریخ این منطقه ارتباط داشته باشد مجموعه تاریخ های محلی مکمل تاریخ ایران است. اصل بر این است که خواننده تاریخ تالش، به هر میزان که درس خوانده باشد تا حد لزوم آگاهیهایی از تاریخ ایران دارد. و در این تحقیق به جزئیات مربوط به حوادث این مناطق که در تاریخ ایران نمی گنجد اشاره شده است. هر کس علاقه دارد گذشته خود را بشناسد چرا که هویت هر ملت و کشوری از تاریخ بر می خیزد و آگاهی افراد یک کشور از گذشته های وطن خود و دلبستگی شان بدانها زنجیره وحدت ملی را محکم می کند و از آنجائیکه شخصیت اجتماعی هر فرد با اعمال و منش او رابطه تنگاتنگ دارد، اعتبار و تشخیص هر منطقه هم در چشم خودی و بیگانه از گذشته های آن منطقه حاصل می شود. شهروندی که گذشته خود را نمی شناسد و از حال اقوام و گروههایی که در آن زیسته اند و حوادثی که بر آنها گذشته بی خبر است و با نام مردانی که در آن حوادث سهمی داشته و یادگارهایی از خود

برجای گذاشته اند آشنا نیست، در آن منطقه غریب است، و نمی تواند وطن خود را دوست بدارد و از زندگی در آن لذت ببرد. کسی که از دیدن هر کوه و دشت و باغ و بنای تاریخی، خاطرات گذشته آن شهر و مردانی که در آن زیسته اند در ضمیرش زنده نشود ریشه در آن شهر ندارد.

لازم نیست که کسی از تبار بزرگان و نامداران گذشته یک منطقه باشد تا به نام و خاطره آنها بنزد، نسلهای گذشته در یک منطقه، توانگر و درویش و عارف و عامی، در کنار هم می زیسته اند، و در روزهای غم و شادی سرنوشت مشترک داشته اند. و نیز در برابر هجوم دشمنان خارجی یا آزار و اذیت خودکامگان و بیدادگران داخلی، یا از حوادث ناگوار طبیعی به یک اندازه آسیب دیده و رنج کشیده اند و از پیروزیها و شادمانیها باهم لذت برده اند این خاطرات مشترک رشته پیوند دلهای آنها شده، و همشهریان را بصورت خویشاوند درآورده است.

شناخت حکمرانان منطقه در قرون اخیر هم، برای آگاهی از وضع و حال مردم در آن سالها اهمیت خاص دارد حاکم پیش از مشروطه را نباید با فرمانداران امروزی مقایسه کرد در آن دوره حاکم یک ولایت نماینده تام الاختیار پادشاه و خود پادشاه کوچکی بود و وظایف همه دستگاههای اداری امروزی و همه امور نظامی و اداری قضایی را یکتنه برعهده داشت و اختیار مال و جان مردم بدست او بود.

گذشت زمان همیشه توأم با حوادث تلخ و شیرین بوده است، حوادثی که بیشتر آنها به مرور ایام و بتدریج یا کلاً به بوته فراموشی افتاده و یا از یادها رفته است، و یا به صورت بسیار مبهمی در فضای مه آلود و تیره و روشن یاد آدمی گهگاهی خود نمایی می کنند، اما شماری از این حوادث به هنگام وقوع چنان وحشت و دهشت می آفرینند و یا آنچنان سرور و شادکامی می بخشند که نه تنها به بوته فراموشی نمی روند بلکه با گذشت زمان و روشن شدن زاویای مبهم بر وسعت و دامنه وحشتزایی و یا بر عظمت وقایع فرحبخش و مسرت آور افزوده شده و به دست وقایع نگاران و تاریخ نویسان به اذهان نسلهای بعد منتقل می شوند. هر یک از این حوادث در زمان و مکانی رخ داده و می دهند که هر لحظه از لحظات آن را و هر نقطه از نقاط آن در تدوین و تحکیم و بروز و وقوع آن ماجراها و رخدادها اعم از تلخ و شیرین نه

تنها موثر بلکه عامل اصلی محسوب و انسانها به گونه ای تحت تأثیر این زمان و مکان قرار می گیرند گیلان بطور کلی و تالش بطور اخص با وجود سخاوتمندی طبیعت که از هیچ موهبتی دریغشان نکرده از همه مواهب طبیعی و عوامل ترقی و رفاه و پیشرفت برخوردار بوده اند از جمله مکانهای بلادیده و مصیبت کشیده ای هستند که تاریخشان مالا مال از ناگواریها و نامرادیها و تلخ کامیها بوده و مردم آن بیشتر ایام روزگار را با تلخی و مرارت از جور و ستم ستمکاران و تعدی و تجاوز آنان گذرانده اند

تحقیق حاضر: شامل حوادث تلخ بسیار رویداد های شیرین کمتر در گذر سالهای (۱۲۶۴ تا ۱۳۴۴ قمری) است که بر منطقه تالش و مردم آن گذشته است.

گذشته از بلایای طبیعی و امراضی چون وبا طاعون و خشکسالی حوادثی نظیر ستمکاریهای حاکمان محلی و قتل و غارتها و نفوذ روسها در این منطقه نتیجه ندانم کاریهای حاکمان وقت این دیار بوده است.

نباید تالش را در فهرست مناطق خوشبخت و همیشه شاد قرار داد. زیرا با توجه به موقعیت جغرافیایی این منطقه و قرار گرفتن در همسایگی یک کشور قدرتمند همواره سپربلا بوده و در جنگهای ایران و روس^۱ در خط مقدم جبهه قرار داشته و مصایبی را متحمل شده اند از جمله آن تقسیم خاک و مردم تالش در پی عهدنامه گلستان و ترکمانچای بین روسیه و ایران بود.

منطقه تالش مقارن با تقسیمات جدید کشوری روی هم رفته به پنج بلوک خان نشین تقسیم شد. نخست مرکز این شهرستان آبادی کوچک سفارود در کنار دریا در تالش دولاب بوده و بر اثر حوادث مقارن انقلاب مشروطه و برچیده شدن قدرت خانها سفارود اهمیت خود را از دست داد و در عوض (بازار کرگانرود) در کنار مصب رودخانه کرگانرود و مرکز اداری و بخشداری کرگانرود بود.

۱- جنگهای ایران و روسیه به دو دوره تقسیم می شود: دوره دوره اول از اواسط سال ۱۲۱۸ قمری شروع و در اواخر ۱۲۲۸ قمری (۱۱۸۲ تا ۱۱۹۱ شمسی) به پایان می رسد و دوره دوم از ۱۲۴۱ تا ۱۲۴۳ قمری (۱۲۰۳-۱۲۰۶ شمسی) به پایان می رسد و به دنبال آن روسها وارد منطقه تالش می گردند.

« . تا اینکه در سال ۱۳۱۱ شمسی بنا به درخواست اهالی از دولت مبنی بر تأسیس شهر جدید هشپیر در محل فعلی ، از طرف حکومت مرکزی یک نفر مهندس به منطقه اعزام شد تا اینکه محل مناسبی برای ایجاد شهر هشپیر تعیین کند. و در ضمن اهالی را تشویق به حضور در منطقه و بنای ساختمان بنمایند. ۱۳۱۱/۱۱/۱۱.»^۱

با اشغال ایران توسط ارتش شوروی در جریان جنگ دوم جهانی (شهریور ۱۳۲۰ ش) روسها جاده ای بین انزلی و آستارا از میان تالش احداث کردند تا تدارکات متفقین را از جنوب ایران به جبهه جنگ آلمان انتقال دهند. در این ارتباط با ساختن پل روی کرگانرود در نزدیکی هشپیر (تالش فعلی) موجب برتری موقعیت مکان آن نسبت به بازار ساحلی کرگانرود گردید و به همین خاطر بازاریان ، کرگانرود را رها کرده و در دو سوی پل جدید مستقر شدند بطوریکه در طی چهار سال بازار کرگانرود کاملاً متروک گردیده و ادارات دولتی آنجا نیز به محل فعلی منتقل شدند به دنبال این تحول مرکز شهرستان خمسه توالش (کرگانرود ، اسالم ، طالش و دولا ، ماسال ، شاندرمن) که در ۲۲ مرداد ۱۳۲۳ به شهرستان تبدیل شده بود در ۱۸ آذر ۱۳۲۴ از سفارود به هشپیر (تالش فعلی) منتقل گردید ، زیرا سفارود در حاشیه جنوب شرقی شهرستان قرار داشت که با توجه به وسعت ، شکل و امتداد طولی طوالش پاسخگوی نیازهای اداری شهرستان جدید نبود.

در همین جا بر خود لازم می دارم از زحمات کلیه اساتیدی که از زمان انتخاب موضوع این پایان نامه تا مرحله پایانی آن اینجانب را یاری رساندند همانند جناب آقای دکتر شهرام یوسفی فروسرکار خانم دکتر پروین ترکمنی آذر که با هدایت و راهنماییهای خود زمینه انتخاب این موضوع را فراهم نمودند و همچنین از زحمات جناب آقای دکتر ناصر تکمیل همایون که در تمام مراحل کار زحمت راهنمایی اینجانب را متحمل شدند و هر بار گره از مشکلات اینجانب گشوده و نواقص کار را بر طرف نمودند و همچنین از زحمات جناب آقای دکتر محمد تقی رهنمایی مدیرگروه جغرافیایی دانشگاه تهران که زحمت استاد مشاور اینجانب را بر عهده داشتند و در تمامی مراحل کار و در هر شرایطی و حتی در زمان اوقات فراغت و در زمان سفر وقت خود را صرف حل مشکلات تحقیقی اینجانب نمودند کمال تشکرو سپاسگزاری را داشته باشم. و از خداوند متعال برای ایشان سلامتی و افتخار در تمامی مراحل زندگی مسئلت دارم.

«فصل اول»

کلیات، مفاهیم و روش کار

مقدمه

در این مختصر گفتار سعی شده تا گوشه ای از تاریخ چند هزار ساله تالش و حوادث مربوطه به آن را در دوره های دوم وسوم سلطنت قاجاریه (دوره دوم از سلطنت ناصرالدین شاه تا روی کار آمدن مظفرالدین شاه و دوره سوم از پادشاهی مظفرالدین شاه تا انقراض قاجاریه در سال ۱۳۴۴ قمری برابر با ۱۳۴۰ شمسی) مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد: تالش سرزمین وسیع و سرسبزی بوده که بعد از عهد نامه گلستان و ترکمانچای به دو قسمت شمالی و جنوبی تقسیم گردید که بخش جنوبی آن متصل به سرزمین مادری یعنی ایران باقی ماند و بخش شمالی آن به روسها واگذار گردید، تالش جنوبی در این دوره به پنج بلوک تقسیم می گردید که بدان خمسه توالش گفته می شد مانند: کرگانرود، اسالم، تالش دولا، ماسال و شاندرمن، تالش در غرب استان گیلان و در امتداد ساحل دریا از آستارا تا انزلی واقع شده و از سمت شرق به دریای خزر و از غرب به سلسله جبال البرز متصل می باشد. به همین دلیل موقعیت استراتژیکی و اقتصادی چشم گیری را در این دوره برای روسها داشته است و به همین دلیل روسها پیوسته در صدد مداخله در امور این منطقه بودند در این دوره حاکمان تالش که از زمان فتحعلیشاه قاجار در این مقام بودند وابسته به روس و دربار ایران بودند و جهت کسب منافع به هر کاری دست می زدند، بطوریکه مردم تالش در این دوره حاکم به سرنوشت خود نبودند اما با شروع حرکت های مشروطه خواهی در ایران، مردم تالش نیز از فضای بوجود آمده استفاده کرده و به قیام علیه خوانین منطقه پرداختند و هست و نیستی آنها را به آتش کشیده و کاخها را با دینامیت منفجر نمودند و اراضی حاکمان محلی را بین خود تقسیم کردند اما این امر پایان کار مستبدان در منطقه نبوده بلکه آنها در طی سالهای بعد نیز همواره باعث بوجود آمدن مشکلات زیادی برای مردم منطقه گردیدند، علی رغم اینکه مجلس شورای ملی نتوانست خواسته های مردم منطقه را برآورده سازد با این حال مردم تالش همواره حامی مشروطیت بودند و از آن دفاع می کردند.

مردم تالش از نظر معیشتی به دو بخش تقسیم شده بودند بخشی از آنان به کارهای کشاورزی در نواحی جلگه ای به کشت محصولات آبی از جمله برنج مشغول بودند و در فصول پاییز و زمستان در رودخانه های منطقه به صید ماهی های فلس دار می پرداختند و بخش دوم گالشها یا همان گروه دامدار بودند که به پرورش دام در نواحی کوهستانی پرداخته و از عواید حاصل از آن امرار معاش می کردند .

۱- طرح موضوع

در این تحقیق سعی خواهد شد تا تاریخ تالش از دوره ناصرالدین شاه تا سقوط قاجاریه مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد تا مشخص شود آنچه که از تالش بزرگ برجای مانده چه فراز و نشیبی به خود دیده است.

۲- ضرورت و اهمیت انجام تحقیق

با توجه به اینکه فاصله زمانی این تحقیق یکی از برهه های حساس تاریخ معاصر ایران بشمار می آید و شهر ها و مناطق مختلف کشور در گیر حوادث مربوط به این دوران بودند ، مردم تالش نیز جهت رهایی از ظلم و جور حاکمان محلی و کشوری بیکار نشست و به صورت فعال در صحنه سیاسی و اجتماعی به فعالیت پرداختند لذا با توجه به جای خالی تحقیقات مربوط به وضع سیاسی و اجتماعی دوره مورد بحث در تالش سعی شده است گامی هر چند کوچک در این راه برداشته شود و این منطقه و فعالیتهای انجام شده بوسیله مردم تالش در این برهه زمانی بهتر شناسانده شود اهمیتی که تاریخ محلی دارد این است که بعنوان ابزاری است که می توان تاریخ کلی کشور را بهتر شناخت چرا که تاریخ کل یک کشور تشکیل شده از تاریخهای محلی است که در بیشتر مواقع توجه چندانی بدان نشده است در صورتی که مطالعه و تحقیق در مورد این قبیل تاریخهای محلی باعث می شود راه برای شناخت تاریخ ملی یک کشور به خوبی مهیا شده و مردم مناطق مختلف به خوبی موقعیت خود و جامعه ای را که در آن زندگی می کنند در عرصه ملی بهتر بشناسند. از آنجا که در پدید آمدن یک حادثه تاریخی یک عامل وجود ندارد بلکه مجموعه ای از عوامل در شکل گیری یک حادثه و حرکت تاریخی دارای نقش می باشند لذا برای پی بردن به متن صحیح و درست یک واقعه همانا مطالعه اجزای تشکیل دهنده آن اهمیت خاصی پیدا می کند ،

یکی از مضامین پساساختارگرایی این است که چیزی بنام واقع واحد نیست بلکه این وقایع ظاهری یکدست و واحد دارند، این واقعه و هر واقع دیگر یک امر اجتماعی است و متشکل از اجزاء مختلفی است و هر اجزاء و عنصر ویژگی خاص خود را دارد.

بنابراین شناخت یک حادثه کاری جز مطالعه اجزای تشکیل دهنده آن نیست همان طوریکه برای شناخت دقیق یک وسیله اقدام به بازرسی اجزای تشکیل دهنده آن می شود تا یک نظر کلی در مورد آن صادر شود بنابراین برای شناخت بهتر تاریخ کلی یک کشور راهی جز مطالعه تاریخهای خرد و محلی وجود ندارد. به عبارتی ضرورتهای این تحقیق را می توان به سه دسته تقسیم کرد:

۱- در مورد تاریخ منطقه تالش در دوره مورد بحث کار تحقیقی صورت نگرفته است.

۲- با توجه به اینکه در این دوره تحولاتی خاص در کشور رخ داده شایسته است مطالعه ای در این راستا صورت گیرد تا مشخص شود موقعیت منطقه تالش در رابطه با این تحولات چگونه بوده است.

۳- مطالعه تاریخ محلی ابزاری مناسب برای فهم بهتر وضعیت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی جامعه ایران در دوره قاجاریه بشمار می رود.

۳- سوابق و پیشینه تحقیق

با اینکه در مورد تاریخ تالش مربوط به دوره های قبل کارهای علمی صورت گرفته است اما در رابطه با موضوع این تحقیق تا این زمان کاری مستقل صورت نگرفته است و اطلاعات مربوط به این دوره را تنها می توان در برخی از کتابها و سفرنامه ها آن هم بصورت پراکنده بسیار مختصر پیدا کرد، بخصوص در کتابهای خارجیان مثل رابینو، نیکتین، کاساکوفسکی و افرادی نظیر آنها که در این زمان در منطقه از طرف کشور خودشان در حال مأموریت سیاسی بودند.

۴- سوالات اصلی تحقیق

در این تحقیق سعی می شود به سوالات مطروحه پاسخ داده شود.

- ۱- حوادثی که در این دوران در تالش اتفاق افتاده تحت تاثیر چه عواملی بوده است؟
- ۲- موقعیت جغرافیایی و اقتصادی تالش چه نقشی در تحولات این منطقه داشته است؟
- ۳- حضور نیروهای خارجی در شکل گیری تحولات تالشی چگونه بوده است؟
- ۴- چگونه است که مناسبات و تبادلات اقتصادی تالش در این دوره با روسیه انجام می گرفت در حالی که تعلق سیاسی تالشان کاملاً با ایران بود؟
- ۵- دلیل ناکامی شورویها در بدست آوردن پایگاه برای خود در تالش در مقایسه با دیگر نواحی گیلان چه بوده است؟
- ۶- آیا رفتار خشونت آمیز روسها در تالش، در رویگردانی مردم از آنها نقش داشته یا وابستگی حکومتهای محلی به آنها موجب رنجش مردم شده بود؟

۵-فرضیه های تحقیق

در طی مطالعاتی که جهت پاسخ دادن به سوالات این تحقیق انجام گرفته فرضیه های زیر بدست آمد.

۱- با توجه به اوضاع اجتماعی و سیاسی خاص منطقه تحرکات و جریانات و وقایع این منطقه کاملاً تحت

تأثیر تحولات کشور در عصر قاجاریه هماهنگ با جهت گیریهای کلی وقایع و تغییرات جامعه ایران بوده

است.

۲- موقعیت طبیعی تالش و عبور راه ارتباطی آستارا به رشت و وجود سواحل غنی و جنگلهای انبوه و چگونگی بهره برداری از این منابع در روند شکل گیری حوادث این دوره موثر بوده است.

۳- با توجه به قرار داد ۱۹۰۷ م که بین روسیه و انگلستان منعقد شد ایران به ۳ سه منطقه تقسیم گردید و ناحیه شمال ایران تحت نفوذ روسیه واقع شده و حضورنیروهای روسی منشاء بروز برخی حوادث در این منطقه بوده است.

۴- توجه نکردن حکومت مرکزی به نواحی تالش و نفوذ روسها در منطقه و همچنین وجود لنگر گاههای زیادی در مصب رودخانه ها باعث می گردید تا، تالش جنوبی با اینکه از نظر سیاسی در حوزه ایران بود ولی بیشترین مبادلات اقتصادی را با روسیه داشته باشد.

۵- کوچ دائمی تالشان بین نواحی جلگه ای و کوهستانی در فصول مختلف سال و همچنین وجود نداشتن مدارس و تحصیل کردگان زیاد در منطقه باعث گردید روسها نتوانند از نظر فکری در منطقه نفوذ پیدا کنند.

۶- خشونت اتباع روس در تالش و همچنین اختلافات دینی آنان با تالشان باعث رویگردانی تالشان از آنها گردید و همچنین از آنجا که حاکمان محلی با مردم تالش اختلاف داشته و وابسته به روسها بودند در این امر نقش داشته است.

۶- روش کار

در این تحقیق سعی شده است توصیف وقایع و تحلیل آنها به طریق کتابخانه ای و مصاحبه از آگاهان منطقه باشد و علی رغم استفاده از اسناد موجود در مراکز اسناد ملی از اسنادی که در دست اشخاص محلی بوده نیز استفاده گردید. منبع دیگر مورد استفاده روزنامه های مربوط به عصر مورد نظر می باشد شاید منابع دیگری نیز در این مورد وجود داشته که از دسترس نگارنده بدور مانده باشد مانند منابعی که در آنسوی مرز یعنی در جمهوریهای آذربایجان و روسیه نگهداری می شود آنچه که در مورد تالش در این دوره ذکر شد جامع و مانع نمی باشد و جا برای مطالعه و تفحص بیشتر برای ادامه دهندگان این مسیر وجود دارد.

۷- مشکلات و موانع تحقیق

پرداختن به تاریخ یک منطقه مشکلات زیادی در پی دارد از جمله محدودیتهای منابع اعم از تواریخ محلی و اسناد و مدارک قابل اعتماد که کار را در بسیاری مواقع در تنگنا قرار می داد چرا که بسیاری از منابع فقط به رخدادهای حکومت مرکزی و دربار اشاره می کنند و به مسائل اجتماعی و زندگی روزمره مردمان نواحی مختلف توجهی نشان نداده اند مشکل دیگر نظر یکجانبه برخی مورخان و نویسندگان معاصر است که به دلیل تعصبات بی مورد به این ناحیه اشاره نکرده اند و اگر هم اشاره ای نموده اند بسیار یکجانبه می باشد و همواره خواسته اند نام این منطقه به فراموشی سپرده شود.

محدودیت منابع و در کل نبود منابع در شهرستان و حتی در تهران و نحوه دسترسی به این منابع نیز از موانع موجود در سر راه این تحقیق بوده است به عنوان مثال علی رغم وجود روزنامه های مربوط به گیلان در عصر مورد نظر در کتابخانه ها مسئولان به بهانه اینکه روزنامه ها در معرض تخریب قرار می گیرند از ارائه آنها جهت مطالعه و تحقیق خود داری می نمایند.

در زمینه مسائل اجتماعی این دوره کار تحقیق بسیار سخت می باشد چرا که غالب منابع به امور اجتماعی و زندگی روزمره مردم توجهی نشان نداده اند و بنابراین بندرت می توان نکاتی جالب توجه در لابلای مکتوبات کتب تاریخی یافت.

۸- اهداف تحقیق

اهدافی که این تحقیق بدنبال آن است عبارتست از مطالعه در تاریخ محلی تالش و گسترش آگاهی های موجود در باب وضعیت تاریخی آن و بررسی وضعیت اقتصادی، سیاسی و اجتماعی منطقه تالش در ارتباط با تغییرات کلی موجود در جامعه ایران عصر قاجار، نفوذ روسیه، مقاومت ها و مخالفت های مردم علیه استعمار، پیدایش جریانات روشنگرانه و آزادیخواهی، شکل گیری زمینه های مشروطه خواهی و..... و مطالعه تاریخ تالش در دوره مورد نظر و اهمیتی که این ناحیه برای حکومت ایران و روسیه داشته

است.